

Kontrola Obywatelska Planów Gospodarki Niskoemisyjnej

PODSUMOWANIE WYNIKÓW I REKOMENDACJE dla gminy Ełk

13 stycznia 2016 r.

WPROWADZENIE

Poniższe podsumowanie zostało opracowane na podstawie kontroli przeprowadzonej przy wykorzystaniu Narzędzia Kontroli Obywatelskiej Planów Gospodarki Niskoemisyjnej, dostępnego na stronie <http://www.pkeom.pl/pgn>, przygotowanego w ramach projektu „Kontrola obywatelska nad wdrażaniem polityki niskoemisyjnej”.

Projekt ma umożliwić obywatelom ocenę – bez sięgania po opinię specjalistów – czy PGN w ich gminie został właściwie przygotowany i odpowiada ich potrzebom oraz potrzebom gminy. Zastosowanie Narzędzia Kontroli Obywatelskiej (NKO) pozwoli zwiększyć szanse na efektywną transformację w kierunku gospodarki niskoemisyjnej na poziomie lokalnym oraz na lepszą komunikację i współpracę między mieszkańcami a Urzędem Gminy. NKO pełni jednocześnie rolę edukacyjną.

Projekt realizują Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki (lider) oraz Instytut na rzecz Ekorozwoju i norweska organizacja Framtiden i våre hender (partnerzy), w ramach programu Obywatele dla Demokracji, prowadzonego przez Fundację im. Stefana Batorego we współpracy z Polską Fundacją Dzieci i Młodzieży, finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (tzw. Funduszy EOG).

PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W TWORZENIU PGN

A. Informowanie:

Mieszkańców informowano o procesie aktualizacji SEAP (Planu działań na rzecz zrównoważonej energii), która jednocześnie służyła dostosowaniu dokumentu do wymogów stawianych przed Planami Gospodarki Niskoemisyjnej, m.in. zamieszczono informację na stronie miasta o przystąpieniu do aktualizacji, a także organizowano konferencję.

B. Angażowanie społeczeństwa:

Badania ankietowe na potrzeby inwentaryzacji emisji przeprowadzono jedynie w spółdzielniach mieszkaniowych. Nie zachęcano do udziału w nich wszystkich mieszkańców. Gmina zapewniła

mieszkańcom możliwość swobodnej wypowiedzi co do oczekiwanych kierunków działań, m.in. poprzez zorganizowanie konferencji poświęconych opracowywanemu PGN.

C. Konsultacje społeczne projektu PGN:

Proces konsultacji społecznych był przeprowadzany wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko. W Urzędzie Gminy na tablicy zamieszczono ogłoszenie o przystąpieniu do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu PGN. Projekty dokumentu "Działania miasta Ełk na rzecz redukcji emisji CO₂ do 2020 roku" oraz prognozy OOS były dostępne na stronie internetowej BIP w okresie konsultacji (18.11.2014 - 11.12.2014).

Zapewniono możliwość zgłaszania uwag do obu dokumentów oraz sporządzono „Podsumowanie procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla aktualizacji dokumentu Działania miasta Ełk na rzecz redukcji emisji CO₂ do 2020 roku”. Z treści podsumowania wynika, że w trakcie konsultacji społecznych nie wpłynęły żadne uwagi, co może świadczyć o mało efektywnych działaniach Urzędu zachęcających społeczność lokalną do konsultacji. Nie znaleziono informacji o jego upublicznieniu na stronie internetowej Gminy.

POZIOM ZAANGAŻOWANIA WŁADZ I URZĘDU GMINY W PROCES OPRACOWANIA PGN:

Opracowany w 2014 roku PGN jest kontynuacją działań Miasta Ełk na rzecz ochrony klimatu zapoczątkowanych w 2010 roku, kiedy Ełk przystąpił do Porozumienia Burmistrzów – europejskiej inicjatywy na rzecz ochrony klimatu. Dokument jest de facto aktualizacją „Działania Miasta Ełk na rzecz redukcji emisji CO₂ do 2020 r.” przyjętego przez Radę Miasta 30 sierpnia 2011 roku.

W celu prawidłowego opracowania Planu zlecono jego wykonanie firmie zewnętrznej. Prezydent Ełku powołał grupę roboczą złożoną z pracowników Urzędu do koordynowania wdrażania PGN/SEAP oraz monitorowania postępów w realizacji jego zapisów.

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA WE WDRAŻANIU, MONITORINGU I EWALUACJI REALIZACJI PGN

A. Społeczeństwo w gospodarce niskoemisyjnej na poziomie lokalnym:

Rola społeczeństwa na etapie tworzenia założeń do aktualizacji planu oraz w pracach nad dokumentem była ograniczona i nie opisano jej w treści dokumentu. Jednak w dokumencie rola mieszkańców w realizacji celów planu została uwzględniona. Zaplanowano też przedsięwzięcia angażujące mieszkańców w działania ekologiczne.

B. Monitoring i ewaluacja:

Poprawnie został zaplanowany monitoring wdrażania PGN. Określono szereg wskaźników monitorowania wraz z ich wartością bazową oraz oczekiwaną do osiągnięcia w kolejnych okresach realizacji PGN. Poza sporządzeniem corocznych raportów z działań, zaplanowano wykonanie w latach 2018 i 2021 raportów z implementacji, zawierających szczegółową inwentaryzację emisji. W dokumencie nie wskazano na konieczność upubliczniania raportów z monitoringu efektów środowiskowych wdrażania planu, a rolę obywateli w samym procesie monitoringu ograniczono do

źródła informacji na temat wielkości emisji.

Rozdział o monitoringu zawiera informacje o procedurze wynikającej z wystąpienia sytuacji, w której działania nie przynoszą oczekiwanych rezultatów lub wystąpiły nowe okoliczności i uwarunkowania.

PGN - LOGIKA INTERWENCJI:

Należy stwierdzić, że w dokumencie określono poprawnie (a nawet w sposób stanowiący wzór) wszystkie elementy budujące logikę dokumentu tj.:

- diagnozę, z której wynikają cele i zadania;
- cele szczegółowe przypisano do konkretnych obszarów interwencji;
- zadania, których realizacja pozwoli na osiągnięcie celów;
- niezbędne zasoby organizacyjne i osobowe umożliwiające skuteczną realizację celów;
- niezbędne zasoby finansowe (szacunkowy budżet) na realizację zadań. W dokumencie wyróżniono i dodatkowo opisano zadania wysoko, średnio i niskonakładowe, a także „beznakładowe”;
- efekty ekologiczne, ekonomiczne oraz energetyczne dla poszczególnych zadań (Załączniki 3-6);
- harmonogram wdrażania zadań PGN.

Na uznanie zasługuje dodatkowy opis każdego zadania w kartach zadań.

Strategia Rozwoju Miasta Ełk była dokumentem źródłowym dla opracowywanego PGN, m.in. odniesiono się do wizji rozwoju miasta. Plan jest powiązany z budżetem gminy oraz przedsięwzięciami planowanymi w najbliższym otoczeniu (np. projekt budowy systemu ścieżek rowerowych na terenie Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego).

PGN - ADEKWATNOŚĆ DZIAŁAŃ PLANOWANYCH W PGN:

Opracowany w Mieście Ełk PGN (SEAP) zawiera szczegółową inwentaryzację CO₂ w różnych obszarach. Inwentaryzacją nie objęto innych zanieczyszczeń powietrza występujących w gminie. Charakterystykę stanu powietrza opisano na podstawie ogólnie dostępnych danych.

W PGN poprawnie wskazano cele oraz zaplanowano działania we wszystkich najważniejszych obszarach tj.: efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii, efektywnego korzystania z energii i promocji prawidłowych postaw konsumenckich, planowania przestrzennego, transportu, ograniczania emisji w przedsiębiorstwach.

WNIOSKI OGÓLNE:

PGN (tu SEAP) jest przejrzysty, ogólna struktura dokumentu czytelna i logiczna. Zastrzeżenia budzi

brak faktycznego zaangażowania mieszkańców miasta w prace nad aktualizacją dokumentu oraz w monitorowanie jego wdrażania.

REKOMENDACJE

1. Opracowany dla gminy Ełk PGN należałoby uzupełnić o cele i zadania w zakresie redukcji źródeł i wielkości emisji do powietrza innych zanieczyszczeń występujących w tej gminie.
2. Należałoby umieścić na stronie internetowej miasta pełne informacje o procesie konsultacji społecznych PGN/SEAP i jego wynikach. Choć konsultacje się zakończyły, to mieszkańcy powinni mieć możliwość sprawdzenia jak przebiegały. Korzystne byłoby stworzenie na stronie internetowej Urzędu Miasta łatwo dostępnej zakładki poświęconej tematowi redukcji emisji, gdzie zamieszczane byłyby wszystkie informacje i materiały związane z kolejnymi działaniami Urzędu w tym zakresie, łącznie z dokumentem podstawowym „Działania miasta Ełk na rzecz redukcji emisji CO₂ do 2020 roku” i raportami z konsultacji.
3. W przypadku aktualizacji dokumentu należy położyć większy nacisk na udział lokalnej społeczności na etapie konstruowania założeń Planu. Ostateczna wersja PGN powinna również być konsultowana z mieszkańcami, nie tylko poprzez umieszczenie Planu na stronie internetowej, ale także bezpośrednie spotkania urzędników Gminy z zainteresowanymi.
4. Należy zapewnić jak najszerszy udział przedstawicieli mieszkańców w procesie monitorowania i ewaluacji efektów wdrażania PGN. Raporty z tych działań powinny zostać upublicznione.